

Socialstyrelsen

Vejledning til indplace- ring af leverandører på området for synsned- sættelse

Spør 2 i evalueringen af det specialiserede
socialområde (ESS)

juni 2021

Viden til gavn

UDKAST

Publikationen er udgivet af
Socialstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00
E-mail: info@socialstyrelsen.dk
www.socialstyrelsen.dk

Indhold

Indledning	4
Overordnede rammer for indplacering af leverandører	4
Systematik for vurdering og indplacering af leverandører	7
Målgruppespecifikke specialiseringsparametre	9
Aktiv praksis	10
Praksiserfaring.....	13
Uddannelsesmæssige kompetencer	15
Fagmiljø	18
Samarbejdsformer	20
Vidensudvikling.....	24
Metoder og faglige tilgange	27
Hjælpe midler og teknologi	29
Bilag 1: Målgruppespecifikke specialiseringsparametre for synsudsættelse	32

Indledning

Dette er en målgruppespecifik vejledning for målgruppen børn, unge, voksne og ældre med syns-nedsættelse. Vejledningen angiver, hvordan specialiseringsniveauet vurderes for leverandører af indsatser til målgruppen ud fra i alt otte specialiseringsparametre. Vejledningen udgør grundlaget for socialtilsynenes indplacering af leverandører til målgruppen.

Vejledningen er en del af et redskab, som Socialstyrelsen har udarbejdet som led i udviklingen og afprøvningen af en generel model for beskrivelse af specialiseringsniveauer¹. Modellen omfatter målgrupper, indsatser og leverandører² på det specialiserede socialområde.

Modellen bliver udviklet og afprøvet af Socialstyrelsen i spor 2 i Social- og Ældreministeriets eva-luering af det specialiserede socialområde³. Den skal anvendes til at skabe overblik over mål-grupperes forskellige behov og det landskab af leverandører af sociale indsatser, der skal kunne imødekomme disse behov.

Modellen og redskabet skal afprøves på tre målgruppeområder, herunder området for synsned-sættelse. Afprøvningen er delt op i to dele, der indebærer dels udarbejdelse af målgruppebeskri-velser for målgruppen af børn, unge, voksne og ældre med synsned-sættelse og dels indplacering af et udsnit af leverandørerne, der leverer sociale indsatser til denne målgruppe. Modellen skal efterfølgende, såfremt det besluttes politisk, kunne udbredes med henblik på specialeplanlæg-ning på det specialiserede socialområde i relevant omfang og med inspiration fra sundhedsom-rådet.

Redskabet består ud over nærværende vejledning af tre hjælperedskaber til socialtilsynene, her-under et oplysningsskema til indhentning af data, en guide til interviews med ledere og medar-bejdere hos leverandørerne samt en skabelon for socialtilsynenes afrapportering.

Formålet med redskabet er at vejlede og understøtte socialtilsynene i at vurdere og indplacere de udvalgte leverandører på henholdsvis let, moderat og højt specialiseret niveau. Desuden skal redskabet bidrage til at sikre, at de fem socialtilsyn har en ensartet tilgang til indplacering af leve-randørerne, og at indplaceringen foregår i overensstemmelse med de overordnede rammer, der er beskrevet i den generelle model for beskrivelse af specialiseringsniveauer.

I det følgende beskrives først de overordnede rammer for indplacering af leverandører og efter-følgende systematikken for vurdering og indplacering på specialiseringsniveauerne. Derefter er hvert af de otte specialiseringsparametre konkretiseret i forhold til børn, unge, voksne og ældre med synsned-sættelse, og herunder er det beskrevet, hvad socialtilsynet skal vurdere inden for det enkelte specialiseringsparameter, og med hvilket datagrundlag.

Bilag 1 indeholder en oversigt over de otte specialiseringsparametre graderet i forhold til mål-gruppen børn, unge, voksne og ældre med synsned-sættelse.

Overordnede rammer for indplacering af leverandører

Ifølge den generelle model for beskrivelse af specialiseringsniveauer opstår specialisering, når en bestemt indsats eller funktion bliver etableret med det formål at opfylde et særligt behov. Det

¹ Den generelle model kan ses på Socialstyrelsens hjemmeside: <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/model-for-beskrivelse-af-specialiseringsniveauer-december-2020>.

² Leverandører forstås som sociale tilbud og andre leverandører af sociale indsatser.

³ Læs mere om evalueringen på Social- og Ældreministeriets hjemmeside: [https://Evaluering af det specialiserede soci-alområde.dk/arbejdsomraader/handicap/evaluering-af-det-specialiserede-socialomraade](https://Evaluering%20af%20det%20specialiserede%20socialomraade.dk/arbejdsomraader/handicap/evaluering-af-det-specialiserede-socialomraade).

betyder, at specialisering på socialområdet bliver til i et samspil mellem en målgruppes særlige behov, den specialiserede indsats, der kan imødekomme dette behov, og de parametre, der skal være opfyldt hos en leverandør, for at specialiseringen kan udvikles og opretholdes. Derfor kan specialisering på socialområdet afdækkes ved at stille og besvare følgende spørgsmål:

1. Hvad kendetegner målgruppen og dens særlige problemstillinger og behov?
2. Hvad kendetegner den sociale indsats, der kan imødekomme dette behov?
3. Hvad skal være til stede hos de leverandører, der skal levere indsatsen?

Kendetegn ved målgruppens særlige problemstillinger og behov (første spørgsmål) samt kendetegn ved den indsats, der kan imødekomme behovet (andet spørgsmål) er beskrevet i målgruppebeskrivelsen for børn, unge, voksne og ældre med synsudsættelse⁴. Den målgruppespecifikke vejledning på området for synsudsættelse og hjælperedskaberne skal understøtte socialtilsynene i at afdække og vurdere, hvad der er til stede hos de cirka 50 leverandører til målgruppen, der indgår i afprøvningen (tredje spørgsmål).

Besvarelsen af det tredje spørgsmål tager afsæt i en graduering af de otte specialiseringsparametre, der ifølge den generelle model for beskrivelse af specialiseringsniveauer skal være opfyldt for, at en leverandør kan udvikle og opretholde en specialisering af sociale indsatser på henholdsvis let, moderat og højt specialiseret niveau. De otte parametre er:

- Aktiv praksis
- Praksiserfaring
- Uddannelsesmæssige kompetencer
- Fagmiljø
- Samarbejdsformer
- Vidensudvikling
- Metoder og faglige tilgange
- Hjælpe midler og teknologi

Når specialiseringsniveauet hos en konkret leverandør skal vurderes, bliver det betragtet som en grundlæggende forudsætning, at leverandøren har den *forholdne* kvalitet til at kunne indgå i forsyningen på området – uanset specialiseringsniveau. Det indgår derved ikke i vurderingen af en leverandørs specialiseringsniveau, om leverandøren har lav eller høj kvalitet.

For sociale tilbud, der er omfattet af socialtilsynslovens § 4, stk. 1, nr. 2-4, er det socialtilsynene, der med afsæt i otte kvalitetstemaer godkender og fører driftsorienteret tilsyn⁵. For at være godkendt er det en betingelse, at socialtilsynenes samlede vurdering viser, at tilbuddet har den forholdne kvalitet.

For leverandører, der leverer indsatser efter serviceloven, men ikke er omfattet af socialtilsynet, er det ifølge servicelovens § 148 a kommunen, der fører et generelt driftsorienteret tilsyn med egne tilbud eller med private tilbud beliggende i kommunen. Det omfatter tilsyn med tilbuddenes personale, bygninger og økonomi. Det er kommunerne, der vurderer, om disse tilbud kan indgå i forsyningen på det specialiserede socialområde.

---

⁴ Børn, unge og voksne med synsudsættelse. Målgruppebeskrivelse i forbindelse med evalueringen af det specialiserede socialområde. Socialstyrelsen. Marts 2021.

⁵ "Uddannelse og beskæftigelse", "selvstændighed og relationer", "målgrupper, metoder og resultater", "sundhed og trivsel", "organisation og ledelse", "kompetencer", "økonomi" og "fysiske rammer", jf. socialtilsynslovens § 6, stk. 2.

Matrikelløse indsatser inden for det specialiserede socialområde

Afprøvningen af modellen på synsområdet sker blandt andet med henblik på at sikre modellens potentiale for udbredelse i forhold til indsatser og leverandører, der ikke er omfattet af socialtilsynsloven, herunder såkaldte matrikelløse indsatser inden for det specialiserede socialområde.

Matrikelløse indsatser inden for det specialiserede socialområde er defineret og afgrænset ud fra følgende kriterier:

1. Barnet, den unge, den voksne eller ældre har ikke fast ophold hos leverandøren
2. Indsatsen leveres i nærmiljøet eller hos leverandøren af indsatsen
3. Indsatsen har hjemmel i serviceloven
4. Indsatsen har et udviklende eller (re)habiliterende sigte

Kriterierne er samtidig definerende for, hvilke typer matrikelløse indsatser, der er omfattet af afprøvningen.

Ad 1. Barnet, den unge, den voksne eller ældre har ikke fast ophold hos leverandøren

Matrikelløse indsatser forstås som indsatser, hvor barnet, den unge, den voksne eller ældre, der modtager indsatsen, ikke har fast ophold hos leverandøren. Således er anbringelsessteder efter servicelovens §§ 66, stk. 1, nr. 6-8, samt botilbud og boformer efter servicelovens §§ 107-110 ikke matrikelløse indsatser.

Afgrænsningen udelukker dog ikke, at børn, unge, voksne og ældre på et anbringelsessted eller i et botilbud eller boform kan modtage en matrikelløs indsats i en periode. Det kan eksempelvis være nødvendigt at inddrage viden fra andre aktører i indsatsen end det tilbud, hvor barnet, den unge, den voksne eller ældre bor. Ligeledes kan leverandører af indsatser efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 6-8 eller §§ 107-110 levere matrikelløse indsatser for eksempel i form af socialpædagogisk støtte efter servicelovens § 85 som en udgående indsats.

Ad 2. Indsatsen leveres i nærmiljøet eller hos leverandøren af indsatsen

Matrikelløse indsatser forstås som indsatser, der dels kan leveres som en udgående indsats i barnets, den unges, den voksnes eller ældres nærmiljø, hvor indsatsen så at sige rykker ud. Dels kan indsatsen leveres som en indsats, der finder sted hos leverandøren af indsatsen, hvor barnet, den unge, den voksne eller ældre kommer til leverandøren. Det kan for eksempel være i form af et gruppeforløb efter servicelovens § 85, der sigter på optræning eller udvikling af færdigheder og mestring af hverdagen.

Ad 3. Indsatsen har hjemmel i serviceloven

Matrikelløse indsatser på det specialiserede socialområde forstås som matrikelløse indsatser, der leveres efter servicelovens bestemmelser. Det vil sige, at den samlede indsats eller dele af indsatsen skal have hjemmel i serviceloven. Indsatser, der alene leveres med hjemmel i lovgivningen på eksempelvis specialundervisningsområdet eller sundhedsområdet, er derimod ikke omfattet af denne afgrænsning. Afgrænsningen betyder desuden, at det alene er målgrupper med behov, der følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer, jf. servicelovens § 1, og de indsatser, der er omfattet.

Ad 4. Indsatsen har et udviklende eller (re)habiliterende sigte

Matrikelløse indsatser er karakteriseret ved at have et udviklende, habiliterende eller rehabiliterende sigte, hvilket betyder, at de har til formål, at barnet, den unge, den voksne eller ældre kan opnå eller fastholde bedst mulig funktionsevne og tilgodesee behov, der følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer, jf. servicelovens § 1.

Indsatser, der er karakteriseret ved alene at være kompenserende for en funktionsnedsættelse, er ikke omfattet af denne afgrænsning af matrikelløse indsatser. Dermed er eksempelvis praktisk hjælp (servicelovens § 83), borgerstyret personlig assistance (BPA) (servicelovens § 96) eller ledsagelse (servicelovens § 97) i udgangspunktet ikke omfattet af afgrænsningen. Målgrupper og indsatser på det almene ældreområde er ligeledes ikke inkluderet i begrebet matrikelløse indsatser.

Systematik for vurdering og indplacering af leverandører

Forløbet for socialtilsynenes indplacering af en leverandør består af følgende tre skridt:

- *Dataindhentning.* Socialtilsynene indhenter en række forskellige data om leverandøren for at vurdere specialiseringsniveauet. Disse data indhentes dels via et oplysnings-skema og dels ved et besøg hos leverandøren, hvor ledelsen og udvalgte medarbejdere interviewes.
- *Vurdering og indplacering.* Socialtilsynene vurderer på baggrund af de indhentede data, hvilket specialiseringsniveau leverandøren skal indplaceres på.
- *Afreportering.* Socialtilsynene udarbejder en kort skriftlig rapport, hvoraf begrundelsen for indplaceringen fremgår.

Socialtilsynenes indplacering af leverandørerne på let, moderat og højt specialiseringsniveau foregår med afsæt i en fast systematik, der tager afsæt i tre overordnede hensyn:

1. *Gennemsigtighed.* Det skal være tydeligt for den enkelte leverandør, hvad der ligger bag indplaceringen samt hvilken sammenhæng, der er mellem vurderingen af de otte specialiseringsparametre og den samlede indplacering.
2. *Forudsigelighed.* Der skal være en forudsigelig sammenhæng mellem vurderingen af de otte specialiseringsparametre og den samlede indplacering på specialiseringsniveau.
3. *Ensartethed.* Der skal være en ensartethed i vurderingerne på tværs af de gennemførte vurderinger af specialiseringsniveauer. Det skal bidrage til at sikre, at to leverandører, der bliver vurderet ens i de otte specialiseringsparametre, også bliver indplaceret på det samme specialiseringsniveau.

For hvert specialiseringsparameter vurderer socialtilsynene, om en leverandør opfylder kravene på enten let, moderat eller højt specialiseringsniveau.

Vurderingen foretages på baggrund af en samlet vurdering af den enkelte leverandørs indsatser og ydelser til den pågældende målgruppe efter Serviceloven. Vurderingen kan således omfatte forskellige typer af ydelser, fx udredning, rådgivning og socialpædagogisk støtte. Vurderingen kan også både omfatte matrikelløse og matrikelfaste ydelser eller indsatser, men ydelser uden for servicelovens rammer indgår ikke.

På baggrund af vurderingen af hvert parameter indplaceres leverandøren på ét af de tre specialiseringsniveauer efter en foruddefineret systematik. Socialtilsynene foretager således alene en faglig vurdering i forbindelse med vurderingen af det enkelte specialiseringsparameter. Den endelige indplacering af en leverandør på let, moderat eller højt specialiseringsniveau foretages efter en foruddefineret fast systematik, jf. boks 1 nedenfor. Denne systematik bidrager til, at der tages højde for de tre overordnede hensyn.

Ved indplaceringen af leverandørerne vil de otte specialiseringsparametre i afprøvningen blive vægtet lige. Afprøvningen skal vise, om der efterfølgende er behov for en justering, prioritering eller sortering i parametrene.

I systematikken for indplacering på de forskellige specialiseringsniveauer er udgangspunktet, at alle leverandører hører under det specialiserede socialområde og dermed som minimum er let specialiserede.

Boks 1: Systematik for indplacering af leverandører på de tre specialiseringsniveauer

Specialiseringsniveau	Indplacering
Let	Alle leverandører på det specialiserede socialområde er i udgangspunktet minimum let specialiserede.
Moderat	Leverandører, der opfylder minimum syv specialiseringsparametre på moderat eller højt niveau, indplaceres som moderat specialiserede.
Højt	Leverandører, der opfylder minimum syv specialiseringsparametre på højt niveau og maksimum ét på moderat niveau, indplaceres som højt specialiserede.

UDKAST

Målgruppespecifikke specialiseringsparametre

I dette afsnit udfoldes de otte specialiseringsparametre i forhold til målgruppen børn, unge, voksne og ældre med synsudsættelse.

Formålet med vejledningen er at vejlede socialtilsynene i, hvordan leverandører af sociale indsatser til målgruppen kan indplaceres på de tre specialiseringsniveauer.

Specialiseringsparametrene for målgruppen er udarbejdet på baggrund af de overordnede rammer for specialisering, der fremgår af den generelle model, og med udgangspunkt i målgruppebeskrivelsen for børn, unge, voksne og ældre med synsudsættelse.

For hvert specialiseringsparameter er der først en kort beskrivelse af det overordnede indhold i specialiseringsparameteret, som det er formuleret i den generelle model. Derefter følger en oversigt over kravene på hvert af de tre specialiseringsniveauer i relation til målgruppen ledsaget af eksempler på, hvordan det kan komme til udtryk i praksis. Derudover er det beskrevet, hvad socialtilsynene skal vurdere inden for det enkelte specialiseringsparameter og på hvilket datagrundlag.

For hvert parameter er der henvist til udvalgt viden fra målgruppebeskrivelsen, hvor der findes uddybende beskrivelser af målgruppens funktionsevne, herunder fysiske og psykiske funktionsudsættelser, psykiske vanskeligheder og sociale problemer. Her findes også beskrivelser af målgruppens behov for indsatser og det faglige indhold i indsatserne, som kan imødekomme målgruppens behov på de tre specialiseringsniveauer.

Målgruppebeskrivelsen udgør således et væsentligt vidensgrundlag for socialtilsynenes vurdering af leverandørernes specialiseringsniveau, og den er et vigtigt supplement til denne vejledning.

Aktiv praksis

I den generelle model beskrives aktiv praksis således:

En aktiv praksis er en grundlæggende forudsætning for at udvikle og vedligeholde medarbejderens kompetencer i både let, moderat og højt specialiserede indsatser til en afgrænset målgruppe med et sammenligneligt indsatsbehov. Det har rod i ideen om, at "øvelse gør mester". Medarbejderne skal med henblik på at opnå relevant praksiserfaring derfor have mulighed for at kunne bringe deres kompetencer i spil ved at levere sociale indsatser til et antal borgere i samme målgruppe gennem en aktiv praksis.

På let og moderat specialiseret niveau vil der typisk være et tilstrækkeligt underlag af borgere i målgruppen ud fra en antagelse om, at de fleste kommuner på det let specialiserede niveau og et større antal kommuner på det moderat specialiserede niveau har mulighed for at opnå et underlag for at udvikle og opretholde den sociale indsats til egne borgere.

Det vil for let og moderat specialiserede leverandører alt andet lige være lettere at levere indsatser til et tilstrækkeligt antal borgere i målgruppen end for højt specialiserede leverandører, fordi der på det højt specialiserede niveau typisk er tale om væsentligt mindre målgrupper, hvor en mindre del af kommunerne alene kan opnå underlaget for at udvikle og opretholde den sociale indsats til egne borgere i målgruppen. Derfor bliver der på det højt specialiserede niveau under hensyntagen til målgruppenspecifikke forhold og forskellige leverandørtyper formuleret minimumskrav til antallet af borgere i målgruppen hos leverandøren.

Boks 2: Aktiv praksis i forhold til børn, unge, voksne og ældre med synsbedømmelse

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
Målgruppe-specifik graduering	Døgn- og botilbud samt botilbudslignende tilbud omfattet af socialtilsynslovens § 4, stk. 1, nr. 2-3 har det seneste kalenderår leveret indsatser til <i>minimum fem</i> børn og unge, voksne eller ældre i den specifikke del af målgruppen ⁶ .	Døgn- og botilbud samt botilbudslignende tilbud omfattet af socialtilsynslovens § 4, stk. 1, nr. 2-3 har det seneste kalenderår leveret indsatser til <i>minimum fem</i> børn og unge, voksne eller ældre i den specifikke del af målgruppen ⁷ .	Døgn- og botilbud samt botilbudslignende tilbud omfattet af socialtilsynslovens § 4, stk. 1, nr. 2-3 har det seneste kalenderår leveret indsatser til <i>minimum fem</i> børn og unge, voksne eller ældre i den specifikke del af målgruppen ⁸ .
	Leverandører, der <i>ikke</i> er døgn- og botilbud samt botilbudslignende tilbud omfattet af socialtilsynslovens § 4, stk. 1, nr. 2-3 (herunder leverandører af matrikelløse indsatser), har det seneste kalenderår leveret indsatser til <i>minimum ti</i> børn og unge, voksne	Leverandører, der <i>ikke</i> er døgn- og botilbud samt botilbudslignende tilbud omfattet af socialtilsynslovens § 4, stk. 1, nr. 2-3, (herunder leverandører af matrikelløse indsatser), har det seneste kalenderår leveret indsatser til <i>minimum ti</i> børn og unge eller,	Leverandører, der <i>ikke</i> er døgn- og botilbud samt botilbudslignende tilbud omfattet af socialtilsynslovens § 4, stk. 1, nr. 2-3 (herunder leverandører af matrikelløse indsatser), har det seneste kalenderår leveret indsatser til <i>minimum ti</i> børn og unge, voksne

⁶ Med "den specifikke del af målgruppen" menes her børn, unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse, der har behov for let specialiserede indsatser.

⁷ Med "den specifikke del af målgruppen" menes her børn, unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse, der har behov for moderat specialiserede indsatser.

⁸ Med "den specifikke del af målgruppen" menes her børn, unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse, der har behov for højt specialiserede indsatser.

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
Eksempler	<p>eller ældre <i>i den specifikke del af målgruppen.</i></p> <p>Leverandøren har i løbet af det seneste kalenderår leveret indsatser til minimum fem eller minimum ti børn og unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse med få og afgrænsede funktionsnedsettelse, psykiske vanskeligheder eller sociale problemer, som påvirker funktionsevnen, udvikling og trivsel i mindre grad.</p>	<p>voksne eller ældre <i>i den specifikke del af målgruppen.</i></p> <p>Leverandøren har i løbet af det seneste kalenderår leveret indsatser til minimum fem eller minimum ti børn og unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse med en eller flere fysiske og psykiske funktionsnedsettelse, psykiske vanskeligheder eller sociale problemer som samlet påvirker funktionsevnen, udvikling og trivsel i moderat grad.</p>	<p>eller ældre <i>i den specifikke del af målgruppen.</i></p> <p>Leverandøren har i løbet af det seneste kalenderår leveret indsatser til minimum fem eller minimum ti børn og unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse med svær fysisk eller psykisk funktionsnedsettelse, psykiske vanskeligheder eller sociale problemer eller en særlig sammensætning af ovennævnte, som samlet påvirker funktionsevnen, udvikling og trivsel i høj grad.</p>

En aktiv praksis er kendetegnet ved, at medarbejderne har mulighed for at kunne bringe deres kompetencer i spil ved at levere indsatser til minimum fem eller minimum ti børn, unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse i samme specifikke del af målgruppen.

Det vil sige, at der skal være tale om minimum fem eller minimum ti børn, unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse, som har behov for indsatser på samme specialiseringsniveau.

En aktiv praksis forudsætter således for leverandører på let specialiseringsniveau, at der er tale om børn, unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse med få og afgrænsede problemstillinger, som påvirker funktionsevnen, udvikling og trivsel i let grad.

På moderat niveau skal der være tale om børn, unge, voksne og ældre med en eller flere problemstillinger, som samlet påvirker funktionsevnen, udvikling og trivsel i moderat grad.

I forhold til leverandører på højt specialiseringsniveau skal der være tale om børn, unge, voksne eller ældre med særligt komplekse problemstillinger, som samlet påvirker funktionsevnen, udvikling og trivsel i høj grad.

Nærmere beskrivelse af typiske problemstillinger for børn, unge, voksne og ældre med synsnedsettelse på de tre specialiseringsniveauer findes i målgruppebeskrivelsen⁹.

Der skelnes mellem indsatstyper, da en leverandørs indsats til borgere i døgn- og botilbud samt botilbudslignende tilbud er mere omfangsrig og dermed giver bedre grundlag for at sikre "øvelse gør mester" end ved indsatser, der ikke omfatter et døgnophold.

Socialtilsynets vurdering af specialiseringsparameteret Aktiv praksis

Socialtilsynet skal undersøge, hvor mange børn, unge, voksne og ældre med synsnedsettelse med behov for indsatser på henholdsvis let, moderat og højt specialiseret niveau, som leverandøren har leveret indsatser til det seneste kalenderår.

Socialtilsynet skal vurdere, om leverandøren har en aktiv praksis, herunder:

⁹ Målgruppebeskrivelse for børn, unge og voksne med synsnedsettelse, afsnit 2.

- om de børn og unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse, som leverandøren leverer indsatser til, har behov for en let, moderat eller højt specialiseret indsats.
- om leverandøren leverer indsatser til et tilstrækkeligt antal børn og unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse i den specifikke del af målgruppen til at opretholde en specialisering på hhv. let, moderat eller højt specialiseret niveau.

Datagrundlag

- Grupperede oplysninger om antal børn, unge, voksne og ældre med synsnedsettelse, som leverandøren har leveret indsatser til i løbet af det seneste kalenderår. Suppleret med leverandørens beskrivelse af de fysiske og psykiske funktionsnedsettelser, psykiske vanskeligheder eller sociale problemer, som børnene, de unge, de voksne og de ældre har¹⁰.
- Interview med ledelse, hvis der er behov for uddybning af oplysningerne indhentet via oplysningsskemaet.

---

¹⁰ Leverandøren angiver oplysningerne i oplysningsskemaet i pseudonymiseret form. Det vil sige, at leverandøren ikke må angive oplysninger, der kan være personhenførbare såsom navne, personnumre mv. Dette er tydeliggjort for leverandøren i vejledningen til udfyldelse af oplysningsskemaet og understøttes samtidigt af den måde, oplysningsskemaet er opbygget på.

Praksiserfaring

I den generelle model beskrives praksiserfaring således:

Praksiserfaring forstås som medarbejdernes relevante og dokumenterbare erfaring med at levere indsatser på de respektive specialiseringsniveauer til målgruppen. Eksempelvis skal medarbejderne, der leverer indsatser på moderat specialiseret niveau, have erfaring med at levere indsatser til borgere, der har en eller flere fysiske og psykiske funktionsnedsettelse, psykiske vanskeligheder eller sociale problemer, der samlet påvirker funktionsevnen i moderat grad. Det er væsentligt, at en relevant andel af medarbejderne hos en leverandør har en relevant praksiserfaring med at levere indsatser til en afgrænset målgruppe på et givet specialiseringsniveau.

På let specialiseret niveau skal medarbejderne have relevant praksiserfaring med indsatser til den specifikke målgruppe, mens der på moderat og højt specialiseret niveau eksempelvis vil blive stillet krav om, at en relevant andel af medarbejderne har mindst et antal års praksiserfaring med at levere højt specialiserede indsatser til borgere med særligt komplekse udfordringer og behov for en særligt tilrettelagt indsats.

Boks 3: Praksiserfaring i forhold til børn, unge, voksne og ældre med synsnedsettelse

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
Målgruppe-specifik graduering	De medarbejdere, der leverer indsatser til børn, unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse, der har behov for en let specialiseret indsats, har samlet set ¹¹ praksiserfaring, der er relevant i forhold til at levere indsatser på let specialiseringsniveau.	Minimum halvdelen af de medarbejdere, der leverer indsatser til børn, unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse, der har behov for en moderat specialiseret indsats, har minimum to års praksiserfaring, der er relevant i forhold til at levere indsatser på moderat specialiseringsniveau.	Minimum halvdelen af de medarbejdere, der leverer indsatser til børn, unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse, der har behov for en højt specialiseret indsats, har minimum fire års praksiserfaring, der er relevant i forhold til at levere indsatser på højt specialiseringsniveau.
Eksempler	Relevant praksiserfaring i forhold til at levere indsatser på let specialiseret niveau er fx praksiserfaring med at yde støtte til personer med synsnedsettelse i forhold til selvstændighed i eget hjem.	Relevant praksiserfaring i forhold til at levere indsatser på moderat specialiseret niveau er fx praksiserfaring med støtte til selvstændighed, udvikling og træning af kommunikative evner samt sociale, personlige og praktiske færdigheder fx fra arbejdet som socialpædagog på et aktivitetstilbud eller i et botilbud.	Relevant praksiserfaring i forhold til at levere indsatser på højt specialiseret niveau er fx praksiserfaring med at udrede, rådgive, vejlede og undervise mennesker med synsnedsettelse indenfor kompenserende teknikker og strategier ift. O&M og ADL, punktskrift og/eller informations- og kommunikationsteknologi (IKT).

Det gælder for alle niveauer, at praksiserfaringen skal være relevant i forhold til at levere indsatser på det pågældende specialiseringsniveau. Eksempler på målgruppens behov for indsatser på de tre specialiseringsniveauer kan ses i målgruppebeskrivelsen¹².

Jo højere specialiseringsniveau, jo flere års erfaring er det nødvendigt, at medarbejderne har. Dette ud fra en betragtning om, at praksiserfaring styrker færdighedsniveauet, således at det

¹¹ Med samlet set menes i medarbejdergruppen samlet set. Her er således ikke krav til, hvor mange medarbejdere, der skal have praksiserfaring, eller hvor mange års praksiserfaring det skal være.

¹² Målgruppebeskrivelse for børn, unge, voksne og ældre med synsnedsettelse, afsnit 5.1.

kræver to til tre års erfaring at blive kompetent, mens det kræver tre til fem års erfaring at blive kyndig¹³.

Relevant praksiserfaring i forhold til børn, unge, voksne og ældre med synsbedømmelse er fx¹⁴:

- Erfaring med brug af validerede metoder til udredning af udviklings-, kommunikations- og mobilitetsvanskeligheder forårsaget af synsbedømmelse.
- Erfaring med at rådgive personer, der får en synsbedømmelse i forhold til den livsomstillingsproces, personen gennemgår, herunder ændringer i selvbillede, identitet, relationer til nærtstående, kompetencer i forhold til beskæftigelse, sociale aktiviteter mv.
- Erfaring i undervisning i synskompenserende teknikker og strategier til varetagelse af almindelig daglig levevis (ADL), herunder Orientering & Mobility (O&M).
- Erfaring med Informations- og Kommunikationsteknologi til målgruppen, herunder afprøvning, undervisning og teknisk support.
- Erfaring med at udvælge og instruere i brugen af synshjælpemidler og teknologi.
- Erfaring med Punktskrift og taktil læring, didaktik, særlig tilrettelagt materiale, punktskrift-hjælpemidler og teknologi.
- Erfaring med tværfagligt og tværsektorielt samarbejde.

Socialtilsynets vurdering af specialiseringsparameteret Praksiserfaring

Socialtilsynet skal undersøge, hvilken og hvor mange års praksiserfaring de medarbejdere, der leverer indsatser til børn, unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse, har med at levere let, moderat eller højt specialiserede indsatser til børn, unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse.

Socialtilsynet skal vurdere, om medarbejderne har relevant praksiserfaring, herunder:

- om den praksiserfaring, medarbejderne har, er relevant set i forhold til kravene på let, moderat eller højt specialiseret niveau.
- om andelen af medarbejdere med relevant praksiserfaring svarer til kravene på let, moderat eller højt specialiseret niveau.

Datagrundlag

- Grupperet opgørelse over antal medarbejdere, som aktuelt er ansat hos leverandøren, og som leverer indsatser til målgruppen, fordelt på ansættelse (fastansat eller vikar) samt antal års erfaring.
- Beskrivelse af medarbejdernes praksiserfaring med målgruppen.
- Interview med ledelse, hvis der er behov for uddybning af oplysninger indhentet via oplysningskemaet.

---

¹³ Patricia Benner: "Fra novice til ekspert - mesterlighed og styrke i klinisk sygeplejepraksis". Munksgaard, 2013.

¹⁴ Målgruppebeskrivelse for børn, unge, voksne og ældre med synsbedømmelse, afsnit 2.2.

Uddannelsesmæssige kompetencer

I den generelle model beskrives uddannelsesmæssige kompetencer således:

Uddannelsesmæssige kompetencer forstås som en medarbejders viden og færdigheder opnået via relevant faglig grund-, efter- og videreuddannelse. Sociale indsatser på tværs af de tre specialiseringsniveauer forudsætter, at en relevant andel af medarbejderne har de uddannelsesmæssige kompetencer, der er nødvendige i forhold til den afgrænsede målgruppes problemstillinger og behov.

På alle tre specialiseringsniveauer er det væsentligt, at medarbejderne har nødvendige uddannelsesmæssige kompetencer. På moderat og højt specialiseret niveau skal medarbejderne i relevant omfang desuden have særlige uddannelser eller certificeringer, der eksempelvis kan knytte sig til særlige metoder, hjælpemidler eller teknologi, der er centrale i en integreret eller en særligt tilrettelagte indsats. På alle tre specialiseringsniveauer vil der blive stillet krav om, at en relevant andel af medarbejderne har nødvendige uddannelsesmæssige kompetencer.

Leverandøren kan sikre nødvendige uddannelsesmæssige kompetencer, der er relevante for indsatsen, enten ved brug af leverandørens medarbejdere eller af eksterne.

Boks 4: Uddannelsesmæssige kompetencer i forhold til børn, unge, voksne og ældre med synsnedsettelse

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
Målgruppe-specifik graduering	De medarbejdere, der leverer indsatser til børn og unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse, har samlet set ¹⁵ nødvendige grund- og efteruddannelser ¹⁶ samt eventuelt videreuddannelser eller certificeringer i forhold til at levere indsatser på let specialiseringsniveau.	Minimum halvdelen af de medarbejdere, der leverer indsatser til børn og unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse, har nødvendige grund- og efteruddannelser samt eventuelt videreuddannelser eller certificeringer i forhold til at levere indsatser på moderat specialiseringsniveau.	Minimum halvdelen af de medarbejdere, der leverer indsatser til børn og unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse, har nødvendige grund-, efter- og videreuddannelser eller certificeringer i forhold til at levere indsatser på højt specialiseringsniveau.
Eksempler	Nødvendige grunduddannelser er fx ergoterapeut, fysioterapeut, lærer, pædagog og psykolog. Nødvendige efteruddannelser er fx uddannelser og herunder kurser, der giver viden og færdigheder i forhold til øjenssygdomme (oftalmologi og optik), krise- og forandringsprocesser ved nedsat syn. Samt viden	Nødvendige grunduddannelser er fx ergoterapeut, fysioterapeut, lærer, pædagog og psykolog. Nødvendige efteruddannelser er fx uddannelser og herunder kurser, der giver viden og færdigheder i forhold til øjenssygdomme (oftalmologi og optik), krise- og forandringsprocesser ved nedsat syn, neuropsykologiske problemstillinger, visuel	Nødvendige grunduddannelser er fx ergoterapeut, fysioterapeut, lærer, pædagog og psykolog og neuropsykolog. Nødvendige efteruddannelser er fx uddannelser og herunder kurser, der giver viden og færdigheder i forhold til øjenssygdomme (oftalmologi og optik), krise- og forandringsprocesser ved nedsat syn, neuropsykologiske problemstillinger, visuel

¹⁵ Med samlet set menes i medarbejdergruppen samlet set. Her er således ikke specifikke krav til, hvor stor en andel af medarbejdere, der skal have de nødvendige grund- og efteruddannelser.

¹⁶ Efteruddannelse defineres som ajourførende uddannelsesaktiviteter, herunder kurser, der skal sikre, at den enkelte kontinuerligt er opdateret i forhold til de krav og forventninger, der stilles til professionsudøvelsen. Videreuddannelse defineres som længerevarende uddannelsesforløb, der kvalificerer til at varetage funktioner på et højere niveau end grunduddannelsen (Dansk Socialrådgiverforening).

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
	om komorbiditet og belastningsreaktioner hos personer med synsnedsettelse.	perception, informations- og kommunikationsteknologi. Herudover viden om komorbiditet og belastningsreaktioner hos målgruppen samt tilstødende vanskeligheder.	perception, informations- og kommunikationsteknologi, kompenserende teknikker og strategier ift. ADL og O&M. Herudover viden om komorbiditet og belastningsreaktioner hos målgruppen samt tilstødende vanskeligheder. Nødvendige videreuddannelser eller certificeringer er fx specialistuddannelse i fx klinisk psykologi, krisepsykologi, neuropsykologi, herudover ergoterapeutisk certificerede testredskaber (AMPS, sensorisk profil). Det kan fx være Pædagogisk Diplomuddannelse i Synspædagogik og synsrehabilitering eller specialpædagogik. Eller nordisk Master i synspædagogik og synsrehabilitering. Der kan desuden være andre relevante diplomuddannelser ift. målgruppen, fx læsevejleder, erhvervet eller medfødt hjerneskade kombineret med synsnedsettelse.

Uddannelsesmæssige kompetencer skal ses i forhold til, hvad der kendetegner den indsats, som målgruppen på de tre specialiseringsniveauer har behov for og det faglige indhold i denne indsats. Dette er nærmere beskrevet i målgruppebeskrivelsen.

På både let, moderat og højt specialiseret niveau, er der behov for medarbejdere med synsfaglig viden, kompetencer og praksiserfaring, som imødekommer målgruppens behov for rådgivning, støtte og hjælp på det pågældende niveau. Det niveau af kompetencer, praksiserfaring og specialisering, der er behov for, kan både afhænge af kompleksiteten af synsnedsettelsen såvel som samspillet mellem det nedsatte syn og den enkeltes livssituation¹⁷.

Den synsfaglige rådgivning og rehabilitering er baseret på en bred vifte af kompetencer og kræver viden om både synsnedsettelse samt tekniske og pædagogiske hjælpemidler for på den måde at hjælpe personen med synsnedsettelse til at kompensere for de synsmæssige udfordringer på den bedste mulige måde. Derudover er den målrettet og tager udgangspunkt i den enkelte person med synsnedsettelse (Målgruppebeskrivelse 0,75, s. 52).

¹⁷ Målgruppebeskrivelse for børn, unge, voksne og ældre med synsnedsettelse, afsnit 5.1.

Synsfaglig rådgivning og rehabilitering forudsætter fagpersoner med en pædagogisk eller sundhedsfaglig grunduddannelse, fx ergoterapeut, fysioterapeut, lærer, psykolog eller pædagog. Da grunduddannelsen ikke er tilstrækkeligt grundlag for at kunne udføre moderat og højt specialiserede indsatser på synsområdet, bør grunduddannelsen altid suppleres med relevant efter- og/eller videreuddannelse, løbende kurser samt grundig og systematisk sidemandsoplæring/mesterlære suppleret med faglig sparring og praktikophold hos erfarne synsprofessionelle. Særligt gælder det, at ADL¹⁸ og O&M¹⁹ bør udføres af specialuddannet fagpersoner med specialviden om synskompenserende teknikker, strategier og hjælpemidler, fx diplomuddannet O&M-instruktør²⁰.

Relevante efter- og/eller videreuddannelse er fx diplommoduler på den pædagogiske diplomuddannelse i synspædagogik og evt. nordisk masteruddannelse i synspædagogik og synsrehabilitering eller tilsvarende certificerede kurser og uddannelser fra udlandet, som ikke tilbydes i Danmark²¹.

Socialtilsynets vurdering af specialiseringsparameteret Uddannelsesmæssige kompetencer

Socialtilsynet skal undersøge de uddannelsesmæssige kompetencer hos alle medarbejdere, der aktuelt er ansat hos leverandøren til at levere indsatser til målgruppen. Det vil sige både fastansatte og timeansatte samt vikarer og eventuelle eksterne konsulenter/eksperter m.fl., som leverandøren bruger i forhold til at sikre de nødvendige kompetencer hos leverandøren.

Socialtilsynet skal vurdere, om en relevant andel af de medarbejdere, der leverer indsatser til målgruppen, har de nødvendige uddannelsesmæssige kompetencer, herunder:

- hvor stor en andel af medarbejderne, der har de grund- efter og videreuddannelser, der er nødvendige i forhold til at levere indsatser til den specifikke del af målgruppen, samt om andelen svarer til kravene på højt, moderat eller let specialiseret niveau.
- hvor stor en andel af de fastansatte medarbejdere har de særlige uddannelser eller certificeringer, der er nødvendige i forhold til at levere indsatser til den specifikke del af målgruppen, samt om andelen svarer til kravene på højt, moderat eller let specialiseret niveau.
- hvordan leverandøren eventuel gør brug af eksterne aktører, og om dette sikrer, at de nødvendige uddannelsesmæssige kompetencer er til stede.

Datagrundlag

- Grupperet opgørelse over antal medarbejdere, der leverer indsatser til målgruppen, fordelt på grunduddannelser, efter- og videreuddannelse(r) samt kurser eller certificeringer – med mulighed for gruppering af medarbejdere.
- Beskrivelse af, hvordan kompetencer eventuelt sikres ved brug af eksterne aktører. Herunder beskrivelse af, hvordan samt i hvilket omfang disse aktører indgår i indsatsen.
- Interview med ledelsen, hvis der er brug for uddybelse af de oplysninger, der er indhentet via oplysningskemaet.

---

¹⁸ ADL står for Activities of Daily Living, og kan oversættes til Almindelig Daglig Levevis.

¹⁹ O&M står for Orientering & Mobility, og omhandler evnen til at færdes og orientere sig i nærområde eller over større afstande.

²⁰ Målgruppebeskrivelse for børn, unge, voksne og ældre med synsbedømmelse, afsnit 2.2.

²¹ Målgruppebeskrivelse for børn, unge, voksne og ældre med synsbedømmelse, afsnit 2.2.

Fagmiljø

I den generelle model beskrives fagmiljø således:

Et fagmiljø består af både medarbejdere og en ledelse med relevante kompetencer, der leverer indsatser til en given målgruppe. "Øvelse gør mester" betyder ikke kun, at den enkelte medarbejder har mulighed for at udvikle og vedligeholde sine kompetencer gennem en aktiv praksis. Det omfatter også, at et fagmiljø som helhed har et tilstrækkeligt antal medarbejdere med relevant praksiserfaring og nødvendige uddannelsesmæssige kompetencer for at kunne sikre robusthed i fagmiljøet. Det skal sikre, at relevante kompetencer er til stede alle dage, året rundt – også ved sygdom og ferie.

Et robust fagmiljø indebærer for det første en organisatorisk robusthed, der kan imødegå sårbarhed i forhold til sygdomsmeldinger, medarbejderudskiftninger eller lignende, med henblik på at sikre, at relevante kompetencer kontinuerligt er til stede. Et robust fagmiljø indebærer for det andet en faglig robusthed med henblik på at kunne udveksle erfaringer, sikre faglig sparring og være i stand til at vedligeholde og udvikle kompetencerne. Et robust fagmiljø skal således – særligt på det højt specialiserede niveau – bidrage til at sikre en længere planlægningshorisont, så leverandøren har mulighed for selv at kunne udvikle de rette kompetencer i medarbejderstaben.

Det er på alle specialiseringsniveauer væsentligt, at der er robusthed i leverandørens faglige miljø med henblik på at kunne udvikle og opretholde det rette niveau af specialisering. På højt specialiseret niveau kan det være mere vanskeligt at opretholde sin specialisering, hvis leverandøren har for få medarbejdere til at kunne sikre en faglig robusthed, fordi der typisk er tale om væsentligt mindre målgrupper.

Boks 5: Fagmiljø i forhold til børn, unge, voksne og ældre med synsnedstættelse

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
Målgruppe-specifik graduering	Leverandøren har kapacitet og robusthed til at levere indsatser på let specialiseringsniveau. Det indebærer dels, at leverandøren sikrer, at relevante kompetencer kontinuerligt er til stede – også ved sygdom og ferie i medarbejdergruppen, og dels, at der er mulighed for erfaringsudveksling og faglig sparring.	Leverandøren har kapacitet og robusthed til at levere indsatser på moderat specialiseringsniveau. Det indebærer dels, at leverandøren sikrer, at relevante kompetencer kontinuerligt er til stede – også ved sygdom og ferie i medarbejdergruppen, og dels, at der er mulighed for erfaringsudveksling og faglig sparring.	Leverandøren har kapacitet og robusthed til at levere indsatser på højt specialiseringsniveau. Det indebærer dels, at leverandøren sikrer, at relevante kompetencer kontinuerligt er til stede – også ved sygdom og ferie i medarbejdergruppen, og dels, at der er mulighed for erfaringsudveksling og faglig sparring.
Eksempler	Antallet af medarbejdere med relevant praksiserfaring og nødvendige uddannelsesmæssige kompetencer er tilstrækkeligt til, at den let specialiserede indsats kan varetages alle dage, året rundt. Antallet vurderes i forhold til den konkrete leverandørs størrelse.	Antallet af medarbejdere med relevant praksiserfaring og nødvendige uddannelsesmæssige kompetencer er tilstrækkeligt til, at den moderat specialiserede indsats kan varetages alle dage, året rundt. Antallet vurderes i forhold til den konkrete leverandørs størrelse.	Antallet af medarbejdere med relevant praksiserfaring og nødvendige uddannelsesmæssige kompetencer er tilstrækkeligt til, at den højt specialiserede indsats kan varetages alle dage, året rundt. Antallet vurderes i forhold til den konkrete leverandørs størrelse.

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
	Medarbejderne har mulighed for erfaringsudveksling og faglig sparring.	Medarbejderne har mulighed for erfaringsudveksling og faglig sparring.	Medarbejderne har mulighed for erfaringsudveksling og faglig sparring.

Organisatorisk robusthed skal kunne imødegå sårbarhed i forhold til sygemeldinger, medarbejderudskiftninger og lignende med henblik på at sikre, at relevante kompetencer kontinuerligt er til stede i indsatsen. Den faglige robusthed skal sikre erfaringsudvikling og faglig sparring, så leverandørerne kan være i stand til at vedligeholde og udvikle kompetencerne.

Socialtilsynets vurdering af specialiseringsparameteret Fagmiljø

Socialtilsynet skal undersøge robustheden i leverandørens fagmiljø.

Socialtilsynet skal vurdere, om der er robusthed i leverandørens fagmiljø, så leverandøren kan udvikle og opretholde det rette niveau af specialisering, herunder:

- om leverandøren har kapacitet og robusthed til at varetage opgaverne på de respektive specialiseringsniveauer alle dage, året rundt. Det vil sige, om leverandøren kan sikre, at indsatserne kan gives og de relevante kompetencer er til stede også under sygdom og ferie i medarbejdergruppen.
- om der er et tilstrækkeligt antal medarbejdere med relevant praksiserfaring og de nødvendige uddannelsesmæssige kompetencer, hvilket skal vurderes i forhold til leverandørens størrelse.
- om medarbejderne har mulighed for erfaringsudveksling og faglig sparring.

Datagrundlag

- Leverandørens beskrivelse af, hvordan de sikrer, at de rette kompetencer er til stede, og at de kan levere indsatserne alle dage, hele året.
- Leverandørens beskrivelse af deres praksis i forhold til vidensdeling, erfaringsudveksling og faglig sparring. Fx beskrivelse af kultur og struktur for vidensdeling i det daglige.
- Oplysninger om medarbejderes uddannelsesmæssige kompetencer og antal års praksiserfaring indhentes og bruges i forbindelse med vurderingen af parametrene "Uddannelsesmæssige kompetencer" og "Praksiserfaring". Disse oplysninger kan holdes op mod antallet af børn og unge, voksne samt ældre med synsbedømmelse, som leverandøren leverer indsatserne til.
- Interview med ledelse og medarbejdere. Fx interview med ledelsen om, hvordan de sikrer organisatorisk robusthed, herunder sikrer de nødvendige kompetencer ved ferie og sygdom samt om, hvordan de understøtter udvikling og opretholdelse af et robust fagmiljø. Interview med medarbejdere om, hvordan erfaringsudveksling og faglig sparring foregår i praksis.

Samarbejdsformer

I den generelle model beskrives samarbejdsformer således:

Samarbejdsformer omfatter, at medarbejderne systematisk samarbejder med andre faggrupper med henblik på at sikre et sammenhængende borgerforløb. Tværfagligt samarbejde dækker over dels samarbejde mellem faggrupperne internt i fagmiljøet og dels samarbejde med eksterne aktører, der kan bidrage med nødvendige faglige kompetencer, hvis leverandøren ikke har alle nødvendige kompetencer fastansat. Tværsektorielt samarbejde dækker over samarbejde med faggrupper fra andre sektorer. En systematik både i forhold til tværfagligt samarbejde med eksterne aktører og i forhold til tværsektorielt samarbejde kan for eksempel være forankret i procedurebeskrivelser eller formaliserede samarbejdsaftaler.

På et specialiseret niveau vil der være fokus på, om medarbejderne kan gennemføre en indsats selvstændigt og ved behov kan arbejde tværfagligt og tværsektorielt om koordinering, hvor der for eksempel skal samarbejdes tæt med almenområdet. På moderat og højt specialiseret niveau er der fokus på, at medarbejderne har en systematik til at arbejde tværfagligt og tværsektorielt om at koordinere – og samarbejde om – indsatser på tværs af sektorer. Det kan eksempelvis være relevant at koordinere og samarbejde med fagpersoner fra sundhedsområdet, beskæftigelsesområdet eller undervisningsområdet.

Boks 6: Samarbejdsformer i forhold til børn og unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
Målgruppe-specifik graduering	Leverandøren har systematiske tilgange til det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde, som sikrer, at medarbejderne ved behov har mulighed for at indgå og deltage i tværfagligt og tværsektorielt samarbejde.	Leverandøren har systematiske tilgange til det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde, som sikrer, at medarbejderne indgår - og deltager i - tværfagligt og tværsektorielt samarbejde, der er organiseret og koordineret omkring indsatserne og er individuelt tilrettelagt med udgangspunkt i personens behov og ønsker.	Leverandøren har systematiske tilgange til det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde, som sikrer, at medarbejderne indgår i - og deltager i - tværfagligt og tværsektorielt samarbejde, der er organiseret og tæt koordineret omkring, tværfaglige, helhedsorienterede forløb og er individuelt tilrettelagt med udgangspunkt i personens behov og ønsker.
Eksempler	Leverandøren har fx ved behov statusmøder med en voksen med synsbedømmelse og evt. andre vanskeligheder og dennes kommune omkring personens udvikling og trivsel i fx et botilbud og/eller aktivitetstilbud.	Leverandøren har fortløbende tværfaglige og koordinerende møder med fx en voksen med synsbedømmelse og jobcentret i forhold til tilbagevenden på arbejdsmarkedet efter at synet er forværret eller pludselig mistet. Her deltager synsprofessionel, jobkonsulent og evt. arbejdsgiver.	Leverandøren har fx tværsektorielt samarbejde i form af skriftlige udredningsrapporter, planer, mv. mellem en ung med synsbedømmelse, der skal starte på en ungdomsuddannelse, synsfaglig studievejleder, SPS-vejleder, STUK, NOTA, kommunen og andre relevante aktører, som skal understøtte gennemførelse af uddannelsen. Leverandøren (synskonsulent og psykolog) indgår fx i tværsektorielt samarbejde med for-

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
			<p>ældre, sagsbehandler, lærer/skoletilbud og PPR omkring et barn med progredierende lidelse, som rammer både syn, motorik, kognition og kommunikation.</p> <p>Leverandøren indgår fx i samarbejde omkring udredning fx mellem øjenlæge, optometrist og neuropsykolog hos en person, hvor synsnedsettelsen vedrører både synsoplevelsen, den sensoriske forarbejdning og den perceptuelle kategorisering.</p>

Let specialiserede indsatser består typisk af en eller få enkeltstående ydelser eller foranstaltninger, som kan gennemføres selvstændigt. Her er der i mindre grad behov for koordinering og samarbejde på tværs af social-, sundheds-, undervisning- og beskæftigelsesområdet.

En moderat specialiseret indsats består typisk af en sammensætning af flere ydelser eller foranstaltninger i en integreret indsats, hvilket forudsætter en vis grad af tværfaglig og tværsektoriel koordinering og samarbejde. I forhold til personer med synsnedsettelse er der i nogen grad behov for koordinering og samarbejde på tværs af social-, sundheds-, undervisning- og beskæftigelsesområdet om indsatser, som leveres af både kommunale, tværkommunale, regionale og landsdækkende institutioner. Fx ved akut opstået synstab, ved ændring i funktionsniveau/synsstatus, ved ændring af livssituation, ved overgange i personens liv mv. Der er i nogen grad behov for etablering af en vedvarende koordinerende funktion forankret i et synsfagligt miljø. Der er endvidere i høj grad behov for tæt koordinering og samarbejde mellem kommunale, regionale og landsdækkende synsinstitutioner eller kommunikationscentre samt interesseorganisationer.

En højt specialiseret indsats består typisk af en særligt tilrettelagt sammensætning af flere ydelser eller foranstaltninger i en integreret indsats, hvilket forudsætter en høj grad af tværfaglig og tværsektoriel koordinering og samarbejde. I forhold til personer med synsnedsettelse er der i høj grad behov for koordinering og samarbejde på tværs af social-, sundheds-, undervisning- og beskæftigelsesområdet om indsatser, som leveres af både kommunale, tværkommunale, regionale, landsdækkende, statslige og private tilbud. Dette kræver en særlig koordinering og et tæt og integreret samarbejde om den helhedsorienterede indsats. Fx omkring personer med døvblindhed, multiple funktionsnedsettelse, erhvervet hjerneskade, psykiske og sociale problemstillinger mv.

Personer med synsnedsettelse kan have brug for indsatser, som er forankret i sundhedsloven, serviceloven, folkeskoleloven, specialundervisningsloven samt uddannelses- og beskæftigelsesloven. Det betyder, at der indgår en række forskellige fagpersoner i de forløb, som personerne kan blive tilbudt. Fagpersonerne leverer ofte indsatser på tværs af sektorer og forvaltningsområder i kommunen, fx kan en autoriseret sundhedsperson levere sundhedsfaglige indsatser i et socialfagligt tilbud eller som en del af et specialundervisningstilbud. Fagpersonerne kan eksempelvis være sundhedsplejersker, fysioterapeuter, ergoterapeuter, talepædagoger, pædagoger,

skolelærere, studievejledere, jobkonsulenter, sagsbehandlere, social- og sundhedsassistenter, forebyggende medarbejdere mv. Indsatserne vil derfor ideelt set foregå i et koordineret samarbejde mellem en lang række aktører på tværs af sundheds-, social-, undervisnings- og beskæftigelsesområdet, som leveres af både kommunale, tværkommunale, regionale, landsdækkende, statslige og private tilbud. Ikke mindst snitfladerne fra det sociale område til undervisnings- og beskæftigelsesområderne er afgørende. Det er derfor af afgørende betydning for personen med synsnedsettelse, at der er fokus på koordinering og samarbejde på tværs af sektorer, lovgivninger og øvrige samarbejdsaftaler, så der er en sammenhæng i personens rehabiliteringsproces²².

Det er vigtigt, at indsatsen tilrettelægges i samarbejde med personen med synsnedsettelse og tager udgangspunkt i personens behov, ønsker og ressourcer i samarbejde med relevante fagpersoner²³.

På børneområdet er koordinering og samarbejde særligt relevant mellem forældre, barnet selv og barnets dagtilbud/skole, barnets synskonsulent, PPR samt den kommunale socialforvaltning. Igennem barnet og den unges opvækst er der flere overgange og skift, som stiller ekstra krav til koordinering og samarbejde. Det drejer sig bl.a. om overgangen fra dagtilbud til skole og overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse²⁴.

For unge med synsnedsettelse er det særligt vigtigt, at samarbejdet mellem den unge, den unges pårørende, synsprofessionelle, UU-vejledere og andre relevante fagpersoner, bidrager til en god overgang til voksenlivet. Herunder er det vigtigt, at der for unge med synsnedsettelse, som nærmer sig 18 år, er fokus på overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse. For unge med synsnedsettelse i det tidlige voksenliv (ca. 19-27 år) er det vigtigt, at der er opmærksomhed på de nye udfordringer, der opstår i den forbindelse som fx at flytte hjemmefra, studere, starte arbejdsliv, parforhold og at blive forældre²⁵.

På voksen- og ældreområdet vil der typisk være behov for tæt koordinering og samarbejde mellem personen med synsnedsettelse, pårørende, synsprofessionelle, øjenlæge, optiker, optometrist og andre relevante fagpersoner for at kunne støtte og hjælpe den enkelte bedst muligt. Andre fagpersoner kan være sagsbehandlere, jobcentre, hjemmeplejen, beskæftigelses- eller uddannelsesstilbud, samt eventuelt kontaktperson, bostøtte eller botilbud.²⁶

Socialtilsynets vurdering af specialiseringsparameteret Samarbejdsformer

Socialtilsynet skal undersøge, hvordan leverandøren samarbejder tværfagligt internt og eksternt og eventuelt tværsektorielt med andre faggrupper. Herunder leverandørens praksis, procedurer og formaliserede samarbejdsaftaler.

Socialtilsynet skal vurdere, om medarbejderne samarbejder med relevante parter tværfagligt og tværsektorielt, herunder:

- om medarbejderne arbejder tværfagligt og tværsektorielt.
- om medarbejderne samarbejder med de aktører, der er relevante set i forhold til de enkelte børn og unges, voksnes eller ældres behov.
- om samarbejdet er systematisk. Det vil sige, om det er en integreret del af leverandørens måde at arbejde på.

²² Målgruppebeskrivelse for børn, unge, voksne og ældre med synsnedsettelse, afsnit 1.3. og afsnit 4.2.

²³ Målgruppebeskrivelse for børn, unge, voksne og ældre med synsnedsettelse, afsnit 1.3.

²⁴ Målgruppebeskrivelse for børn, unge, voksne og ældre med synsnedsettelse, afsnit 1.3.

²⁵ Målgruppebeskrivelse for børn, unge, voksne og ældre med synsnedsettelse, afsnit 1.3.

²⁶ Målgruppebeskrivelse for børn, unge, voksne og ældre med synsnedsettelse, afsnit 1.3.

- om samarbejdet har karakter af orientering/ad hoc koordinering, koordinering af delindsatser i et forløb eller en integreret teambaseret indsats.

Datagrundlag

- Leverandørens beskrivelse af, hvordan det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde omkring børn, unge, voksne eller ældre med synsudsættelse er organiseret og foregår i praksis.
- Formaliserede samarbejdsaftaler og procedurer.
- Interview med ledelse og medarbejdere om, hvordan det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde er organiseret og foregår i praksis.

UDKAST

Vidensudvikling

I den generelle model beskrives vidensudvikling således:

Vidensudvikling indebærer, at en leverandør løbende holder sig opdateret om aktuelt bedste viden om metoder og faglige tilgange, der er relevante for indsatsen til målgruppen.

På let og moderat specialiseret niveau vil der være et krav om løbende at holde sig opdateret om den aktuelt bedste viden om metoder og faglige tilgange, der er relevante for indsatserne til de respektive målgrupper. På højt specialiseret niveau vil der desuden blive lagt vægt på, at leverandøren bidrager til vidensudviklingen, der er relevant for det målgruppenspecifikke område, og til at videreformidle den viden, der bliver genereret. Denne forpligtelse kan opfyldes enten ved at opsamle og videreformidle viden fra egen og andres praksis, ved at deltage aktivt i eller lede faglige netværk eller udviklingsprojekter eller ved at levere rådgivning og undervisning til kommuner og andre leverandører.

Boks 7: Vidensudvikling i forhold til børn, unge, voksne og ældre med synsbedømmelse

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
Målgruppe-specifik graduering	Leverandøren holder sig løbende opdateret i forhold til aktuel bedste viden om målgruppen i form af løbende efteruddannelse ²⁷ og eventuel videreuddannelse for medarbejderne, der giver medarbejderne generel viden om målgruppen.	Leverandøren holder sig løbende opdateret i forhold til aktuel bedste viden om målgruppen i form af løbende efteruddannelse og videreuddannelse for medarbejderne, der giver medarbejderne særlig viden om målgruppen.	Leverandøren holder sig løbende opdateret i forhold til aktuel bedste viden om målgruppen i form af løbende efteruddannelse og videreuddannelse samt særlige uddannelser og certificeringer for medarbejderne, der giver medarbejderne specialiseret viden om målgruppen. Leverandøren bidrager til vidensudvikling på området for synsbedømmelse.
Eksempler	Medarbejderne deltager løbende i efteruddannelse, herunder kurser og eventuelt videreuddannelse, der giver medarbejderne generel viden om eget fag i forhold til målgruppen og generel viden om øjenssygdomme (oftalmologi og optik), generel viden om synsbedømmelsens indvirkning på funktionsevne, udvikling, læring, aktivitet og deltagelse, herunder krise- og belastningsreaktioner hos personer med synsbedømmelse, samt	Medarbejderne deltager løbende i efteruddannelse, herunder kurser og videreuddannelse, der giver medarbejderne særlig viden om eget fag i forhold til målgruppen samt særlig viden om øjenssygdomme (oftalmologi og optik), synsbedømmelsens indvirkning på funktionsevne udvikling, læring, aktivitet og deltagelse, herunder krise og belastningsreaktioner samt særlig viden om kompenserende foranstalt-	Medarbejderne deltager løbende i efteruddannelse, herunder kurser og videreuddannelse, der giver medarbejderne specialiseret viden om eget fag i forhold til målgruppen, og specialiseret viden om øjenssygdomme (oftalmologi og optik), synsbedømmelsens indvirkning på funktionsevne udvikling, læring, aktivitet og deltagelse, herunder krise og belastningsreaktioner samt særlig viden om kompense-

²⁷ Efteruddannelse er defineret som ajourførende uddannelsesaktiviteter, herunder kurser, der skal sikre, at den enkelte kontinuerligt er opdateret i forhold til de krav og forventninger, der stilles til professionsudøvelsen (Dansk Socialrådgiverforening).

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
	generel viden om kompenserende foranstaltninger/grundlæggende teknikker og strategier ift. ADL og O&M.	ninger, foranstaltninger/grundlæggende teknikker og strategier ift. ADL og O&M.	rende foranstaltninger, foranstaltninger/grundlæggende teknikker og strategier ift. ADL og O&M. Leverandøren bidrager til vidensudvikling på synsnedstættelsesområdet fx i form af at deltage aktivt i eller lede faglige netværk eller udviklingsprojekter på tværs af kommunale, regionale og landsdækkende tilbud, levere rådgivning og undervisning til kommuner og andre leverandører eller medvirke til forskning via formelle samarbejdsaftaler med forskningsinstitutioner.

Synsfaglige medarbejdere bør på alle niveauer have et bredt kendskab til, og en bred indsigt i synsområdet. Med stigende kompleksitet og sværhedsgrad af funktionsnedstættelsen i målgruppen, er der behov for øget specialisering hos den enkelte medarbejder samtidig med at kendskab og indsigt i hele området er nødvendigt. Desuden er det nødvendigt med et bæredygtigt fagligt vidensmiljø, hvor der er mulighed for deltagelse i synsfaglige og tværfaglige netværk og vidensmiljøer med vidensdeling, sparring mm.

Synsfaglig specialviden (og kompetencer) omhandler bl.a. aktuel viden om følgende:

- Synsnedstættelse i teori og praksis.
- Målgruppens udvikling, samt forhold, som påvirker målgruppen, fx nye årsager til alvorlig synsnedstættelse og sociale forhold i målgruppen.
- Synsnedstættelse som følge af medfødt og erhvervet hjerneskade.
- Punktskrift og taktil læring, didaktik, særlig tilrettelagt materiale, punktskrifthjælpemidler og teknologi.
- Validerede metoder til udredning af udviklings-, kommunikations- og mobilitetsvanskeligheder forårsaget af synsnedstættelse.
- Synskompenenserende teknikker og strategier i ADL og O&M.
- Informations- og Kommunikationsteknologi (IKT).
- Synshjælpemidler og teknologi. Herunder udvælgelse af det rigtige hjælpemiddel og instruktion i anvendelsen, så det sikres at personen kan benytte det effektivt.
- Den livsstillingsproces personen gennemgår, når man får en synsnedstættelse, herunder ændringer i selvbillede, identitet, relationer til nærtstående, kompetencer i forhold til beskæftigelse, sociale aktiviteter mv.
- Inklusionsstrategier for målgruppen i almene tilbud og samfundsdeltagelse.
- Relevant lovgivning på social-, undervisnings-, beskæftigelses- og sundhedsområdet samt tilgrænsende relevant lovgivning.
- Sammenhængende, koordinerende og effektive forløb under hensyn til hensigtsmæssig ressourcenyttelse.

Det er væsentligt, at medarbejdernes viden løbende opdateres via efteruddannelser, som er specifikke ift. synsbedømmelse, herunder kurser, og via eventuelle videreuddannelser, der matcher behovet for indsatser på det pågældende specialiseringsniveau.

Socialtilsynets vurdering af specialiseringsparameteret Vidensudvikling

Socialtilsynet skal undersøge, hvordan leverandøren holder sig opdateret om aktuelt bedste viden på området synsbedømmelse. Socialtilsynet skal endvidere undersøge, hvordan leverandøren bidrager til udvikling af aktuelt bedste viden på området, og hvori det bidrag består.

Socialtilsynet skal vurdere, om leverandøren løbende holder sig opdateret med aktuell bedste viden om synsbedømmelse, herunder:

- om leverandøren løbende holder sig opdateret om aktuelt bedste viden om metoder, faglige tilgange og hjælpemidler, der er relevante for indsatserne til målgruppen børn, unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse.
- om leverandøren bidrager til vidensudvikling på området synsbedømmelse. Dette kan leverandøren fx gøre ved at opsamle og videreformidle viden fra egen eller andres praksis, ved at deltage aktivt i eller lede faglige netværk eller udviklingsprojekter og/eller ved at levere rådgivning og undervisning til kommuner eller andre leverandører om målgruppen synsbedømmelse.

Datagrundlag

- Oplysninger om kompetenceudviklingsaktiviteter for medarbejderne inden for de seneste to år.
- Leverandørens kompetenceudviklingsstrategi.
- Oplysninger om vidensudviklingsaktiviteter såsom rådgivning og undervisning til kommuner og andre leverandører, deltagelse i faglige netværk, udviklings- og forskningsprojekter mv. på synsområdet, som leverandøren deltager aktivt i eller leder.
- Interview med ledelse og medarbejdere, der er behov for uddybning af de oplysninger, der er indhentet via oplysningskemaet.

Metoder og faglige tilgange

I den generelle model beskrives metoder og faglige tilgange således:

Metoder og faglige tilgange indebærer et fokus på, at medarbejderne skal anvende metoder og faglige tilgange, der bygger på aktuelt bedste viden.

På alle tre specialiseringsniveauer er det eksempelvis relevant at tage afsæt i en velfunderet socialpædagogisk praksis med henblik på blandt andet at sikre inddragelse af borgeren med afsæt i borgerens ønsker og håb for fremtiden.

Derudover er det ligeledes relevant på alle tre specialiseringsniveauer, at medarbejderne skal kunne anvende målgruppenspecifikke metoder og faglige tilgange, og på det højt specialiserede niveau øges behovet for en særlig tilpasning til målgruppens mere specialiserede behov, og medarbejderne skal kunne anvende en vifte af relevante metoder og faglige tilgange.

Boks 8: Metoder og faglige tilgange i forhold til børn, unge, voksne og ældre med synsbedømmelse

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
Målgruppe-specifik graduering	Medarbejderne anvender metoder og faglige tilgange ²⁸ , der er relevante og gerne dokumenteret virksomme i forhold til at levere indsats på let specialiseringsniveau til børn og unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse.	Medarbejderne anvender en række forskellige metoder og faglige tilgange, der er relevante og gerne dokumenteret virksomme i forhold til at levere indsats på moderat specialiseringsniveau til børn og unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse, og kan løbende tilpasse metoderne i forhold til de enkelte børn og unge, voksne eller ældres specialiserede behov.	Medarbejderne anvender en række forskellige metoder og faglige tilgange, der er relevante og gerne dokumenteret virksomme i forhold til at levere indsats på højt specialiseringsniveau til børn og unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse, og kan løbende tilpasse metoderne i forhold til de enkelte børn og unge, voksne eller ældres mere specialiserede behov.
Eksempler	Relevante metoder i en let specialiseret indsats er fx observationer af hverdagsaktiviteter (IPPA).	Relevante metoder og faglige tilgange i en moderat specialiseret indsats er fx observationer af hverdagsaktiviteter (IPPA), Lysudredning og Sensorisk profil.	Relevante metoder og faglige tilgange i en højt specialiseret indsats er fx Synskuffert, Fokus MDVI, Kortlægning af synsfunktion, Synstest Kay Pictures, Den interaktionsbaserede observationsmetode, Stressprofilen, Funktionsundersøgelse i O&M, Observationer af hverdagsaktiviteter (ADL), Lysudredning, Sensorisk profil, Pre-employment Programme (P.E.P.).

²⁸ Jf. Socialstyrelsens begrebsbase defineres *metode* som en struktureret handling, som er italesat og tilstrækkelig tydelig og konkret til at handlingen kan reproducere. *Faglig tilgang* defineres som et fagligt eller teoretisk system, der udgør en ramme for, hvordan et arbejde skal udføres i kraft af et bestemt fokus og formål (link til begrebsbasen)

Der findes en lang række forskellige metoder og faglige tilgange²⁹, som kan anvendes afhængig af behov hos den enkelte og omgivelsernes krav.

De forskellige metoder kan typisk modelleres til at imødekomme personen med synsbedømmelses behov for indsatser med forskellige specialiseringsniveauer. Forskellen i specialiseringsniveau er derfor relateret mere til de kompetencer, den viden og erfaring, som fagpersoner på henholdsvis let, moderat og højt specialiseret niveau skal have i forhold til at kunne anvende, tilpasse og kombinere metoderne, så de passer til den enkelte person. På moderat og højt specialiseret niveau skal medarbejderne således i højere grad have kompetencer til at anvende en vifte af relevante metoder samt særligt tilpassede metoder, der adresserer forskellige områder af barnets, den unges, den voksne eller den ældres funktionsevne og følelsesmæssige udfordringer. Der er også metoder, tilgange og programmer, som kræver en efteruddannelse eller specialiseret kursus³⁰.

I målgruppebeskrivelsen nævnes en række eksempler på metoder og faglige tilgange på synsområdet. Det er blandt andet forskellige synstest, metoder til lysudredning, metoder til udredning af funktionelt syn hos personer med lavt funktionsniveau (fx Synskuffert), psykologiske test til kognitiv udredning, metoder til observation af hverdagsaktiviteter (ADL), metoder til udredning af aktivitets- og deltagelsesproblemer (fx IPPA og COPM) og metoder til undersøgelse af funktionsniveauet i relation til O&M. Relevante faglige tilgange er fx narrativ og psykodynamisk tilgang³¹.

Det er væsentligt at indarbejde evaluering i de enkelte indsatser for at sikre, at personen med synsbedømmelse kontinuerligt udvikler synskompenenserende færdigheder og opnår progression i forhold til ADL, mobilitet, punktskrift og læsning samt anvendelsen af hjælpemidler og teknologi til dette:

Socialtilsynets vurdering af specialiseringsparameteret Metoder og faglige tilgange

Socialtilsynet skal undersøge, hvilke metoder og faglige tilgange medarbejderne anvender, og hvordan de arbejder med disse.

Socialtilsynet skal vurdere, om leverandøren anvender målgruppespecifikke og dokumenteret virksomme faglige tilgange og metoder i indsatsen, herunder:

- om medarbejderne arbejder med afsæt i en velfunderet praksis.
- om medarbejderne anvender metoder og faglige tilgange, der er relevante set i forhold til den indsats, der leveres til hhv. børn og unge, voksne og ældre med synsbedømmelse. På moderat og højt specialiseret niveau skal medarbejderne kunne anvende en række metoder og skal kunne tilpasse metoderne i forhold til de enkelte børn og unge, voksne eller ældre.

Datagrundlag

- Beskrivelse af, hvilke metoder og faglige tilgange, leverandøren anvender.
- Beskrivelse af, hvordan leverandøren anvender metoderne i praksis.
- Interview med ledelse og medarbejdere, hvis der er behov for at uddybe de oplysninger, som er indhentet via oplysningsskemaet.

---

²⁹ *Metode* defineres som en struktureret handling, som er italesat og tilstrækkelig tydelig og konkret til at handlingen kan reproducere. *Faglig tilgang* defineres som et fagligt eller teoretisk system, der udgør en ramme for, hvordan et arbejde skal udføres i kraft af et bestemt fokus og formål (link til begrebsbasen).

³⁰ Målgruppebeskrivelse for børn, unge, voksne og ældre med synsbedømmelse, afsnit 5.1.2.

³¹ Målgruppebeskrivelse for børn, unge, voksne og ældre med synsbedømmelse, afsnit 5.1.2.

Hjælpemidler og teknologi

I den generelle model beskrives hjælpemidler og teknologi således:

Hjælpemidler og teknologi indebærer et fokus på, at medarbejderne, når det er relevant, skal have kompetencer til at understøtte anvendelsen af hjælpemidler og teknologi som led i indsatsen for at imødekomme konkrete behov hos den enkelte borger.

På alle specialiseringsniveauer kan der være behov for hjælpemidler og teknologi, men det er individuelt og uafhængigt af specialiseringsniveau, hvilke konkrete typer af hjælpemidler og teknologier der er relevante for den enkelte borger. På moderat og højt specialiseret niveau vil målgruppen ofte have et større behov for løbende tilpasning af indsatsen med og sammensætningen af hjælpemidler og teknologi.

Boks 9: Hjælpemidler og teknologi i forhold til børn, unge, voksne og ældre med synsbedømmelse

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
Målgruppe-specifik graduering	De medarbejdere, der leverer indsatser til børn, unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse, har kompetencer til at understøtte afprøvning, implementering og anvendelse af hjælpemidler og teknologi med udgangspunkt i den enkeltes funktionsevne.	De medarbejdere, der leverer indsatser til børn, unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse, har kompetencer til at understøtte afprøvning, implementering og anvendelse af hjælpemidler og teknologi med udgangspunkt i den enkeltes funktionsevne, samt i den kontinuerlige vurdering af samspillet mellem menneske og hjælpemiddel/teknologi.	De medarbejdere, der leverer indsatser til børn, unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse, har omfattende og bred viden om eksisterende hjælpemidler og teknologi samt høje kompetencer i anvendelse, afprøvning, tilpasning og understøttelse af hjælpemidler og teknologi med udgangspunkt i den enkeltes funktionsevne, samt i den kontinuerlige vurdering af samspillet mellem menneske og hjælpemiddel eller teknologi. Medarbejderne skal kunne vejlede og undervise andre fagpersoner i at understøtte brugen af hjælpemidler hos personer med synsbedømmelse.
Eksempler	Medarbejderne kan vejlede og rådgive i brug af simple synskompenserende hjælpemidler, i forhold til en given simpel opgave/aktivitet	Medarbejderne kan vejlede og rådgive i brug af komplekse synskompenserende hjælpemidler i forhold til en given opgave/aktivitet.	Medarbejderne kan vejlede, rådgive i og understøtte tilpasning af komplekse synskompenserende hjælpemidler i forhold til en given kompleks opgave/aktivitet. Medarbejderne kan vejlede og undervise pædagoger, lærere og støttepædagoger i brugen af komplekse synskompenserende hjælpemidler som fx

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
			punktskrift og før-punkt samt hjælpemidler i relation hertil.

Mange personer med synsnedsettelse benytter hjælpemidler i hverdagen og anvender flere forskellige typer af hjælpemidler, og der er store individuelle forskelle på, hvilke hjælpemidler den enkelte person kan have brug for³².

Personer med synsnedsettelse kan have behov for kompenserende hjælpemidler og materialer, samt have behov for særlig indretning og belysning. Forskellige typer af hjælpemidler er en forudsætning for at kunne få adgang til information, orientere sig og færdes selvstændigt og sikkert. Hjælpemidlerne kan i forskellig udstrækning kompensere for det nedsatte syn og er væsentlige for, at personen kan indgå i skole, uddannelse og arbejde samt øvrige dele af livet. Hjælpemidler og teknologi har fx betydning for personens muligheder for læring, udvikling, deltagelse men også eksempelvis for personens identitetsudvikling, kropsforståelse og muligheder for at opbygge sociale kompetencer. Hjælpemidler spiller herved en afgørende rolle i forhold til at kompensere målgruppen for synsnedsettelsen, understøtte mestring, selvstændighed, deltagelse og livskvalitet for personer med synsnedsettelse.

I målgruppebeskrivelsen³³ er forskellige typer af hjælpemidler nærmere beskrevet. På hjælpemiddeldatabasen³⁴ kan der også findes nærmere beskrivelse af forskellige synskompenserende hjælpemidler til personer med synsnedsettelse.

En struktureret tilgang til hjælpemiddelformidlingen understøtter optimal brug af hjælpemidlerne. Den består fx i udredning/afdækning, afprøvning, instruktion og træning, inddragelse samt regelmæssig opfølgning. Den strukturerede tilgang skal sikre, at hjælpemidlet løbende bliver tilpasset personen, og at der følges op på brugen af hjælpemidlet efter nogen tid³⁵.

For at understøtte anvendelsen af hjælpemidler og teknologi skal medarbejderne have viden om hjælpemidlet og færdigheder til at kunne understøtte den enkelte person med synsnedsettelse i at bruge det. For at et hjælpemiddel får den forventede effekt for den enkelte, er det vigtigt, at hjælpemidlet bliver formidlet fagligt kompetent. En vigtig del af implementeringen af et hjælpemiddel er oplæring eller træning i brugen af det i den situation, hvor det skal anvendes³⁶.

Socialtilsynets vurdering af specialiseringsparameteret Hjælpemidler og teknologi

Socialtilsynet skal undersøge, hvilke hjælpemidler og teknologi medarbejderne anvender i indsatsen.

Socialtilsynet skal vurdere, om leverandøren understøtter anvendelsen af relevante hjælpemidler og teknologier, herunder:

- om leverandøren understøtter anvendelsen af relevante hjælpemidler og teknologier svarende til målgruppens behov på det pågældende specialiseringsniveau.

³² Målgruppebeskrivelse for børn, unge, voksne og ældre med synsnedsettelse, afsnit 5.1.3.

³³ Målgruppebeskrivelse for børn, unge, voksne og ældre med synsnedsettelse, afsnit 5.1.3.

³⁴ Hjælpemiddelbasen.

³⁵ Målgruppebeskrivelse for børn, unge, voksne og ældre med synsnedsettelse, afsnit 5.1.3.

³⁶ Kompetenceprofiler for ergoterapeuter på hjælpemiddelområdet.

- om medarbejderne har kompetencer til at understøtte anvendelse af relevante hjælpemidler og teknologi i indsatsen svarende til målgruppens behov på det pågældende specialiseringsniveau.

Datagrundlag

- Oplysninger om de kategorier af hjælpemidler og teknologier, leverandøren anvender til målgruppen med angivelse af, hvor mange børn og unge, voksne eller ældre der bruger hjælpemidlerne samt angivelse af, hvordan det er sikret, at der er de rette kompetencer til stede hos leverandøren ift. at understøtte anvendelsen af hjælpemidlet.
- Ved besøget kan socialtilsynet observere brugen af hjælpemidler og teknologi eller bede en medarbejder om at demonstrere, hvordan medarbejderen understøtter et barn, en ung, en voksen eller en ældre person med synsnedsættelse i at anvende hjælpemidlet.
- Interview med ledelse og medarbejdere: Ledelsen kan fx interviewes om, hvordan det sikres, at medarbejdere har de rette kompetencer ift. at understøtte brugen af hjælpemidler og teknologi. Medarbejdere kan fx interviewes om, hvordan de i det daglige understøtter børnene og de unge, de voksne eller de ældre i at anvende hjælpemidler og teknologi.

UDKAST

Bilag 1: Målgruppespecifikke specialiseringsparametre for synsbedømmelse

Dette bilag er en oversigt over de otte målgruppespecifikke specialiseringsparametre for børn, unge, voksne og ældre med synsbedømmelse, som vejledningen omhandler.

Boks 10: Målgruppespecifikke specialiseringsparametre på området for synsbedømmelse

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
Aktiv praksis	Døgn- og botilbud samt botilbudslignende tilbud omfattet af socialtilsynslovens §§ 4, stk. 1, nr. 2-3 har det seneste kalenderår leveret indsatser til <i>minimum fem børn og unge, voksne eller ældre i den specifikke del af målgruppen.</i>	Døgn- og botilbud samt botilbudslignende tilbud omfattet af socialtilsynslovens §§ 4, stk. 1, nr. 2-3 har det seneste kalenderår leveret indsatser til <i>minimum fem børn og unge, voksne eller ældre i den specifikke del af målgruppen.</i>	Døgn- og botilbud samt botilbudslignende tilbud omfattet af socialtilsynslovens §§ 4, stk. 1, nr. 2-3 har det seneste kalenderår leveret indsatser til <i>minimum fem børn og unge, voksne eller ældre i den specifikke del af målgruppen.</i>
	Leverandører, der ikke er døgn- og botilbud samt botilbudslignende tilbud omfattet af socialtilsynslovens §§ 4, stk. 1, nr. 2-3, (herunder leverandører af matrikelløse indsatser), har det seneste kalenderår leveret indsatser til <i>minimum ti børn og unge, voksne eller ældre i den specifikke del af målgruppen.</i>	Leverandører, der ikke er døgn- og botilbud samt botilbudslignende tilbud omfattet af socialtilsynslovens §§ 4, stk. 1, nr. 2-3, (herunder leverandører af matrikelløse indsatser), har det seneste kalenderår leveret indsatser til <i>minimum ti børn og unge, voksne eller ældre i den specifikke del af målgruppen.</i>	Leverandører, der ikke er døgn- og botilbud samt botilbudslignende tilbud omfattet af socialtilsynslovens §§ 4, stk. 1, nr. 2-3, (herunder leverandører af matrikelløse indsatser), har det seneste kalenderår leveret indsatser til <i>minimum ti børn og unge, voksne eller ældre i den specifikke del af målgruppen.</i>
Praksiserfaring	De medarbejdere, der leverer indsatser til børn og unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse, der har behov for en let specialiseret indsats, har samlet set praksiserfaring, der er relevant i forhold til at levere indsatser på let specialiseringsniveau.	Minimum halvdelen af de medarbejdere, der leverer indsatser til børn og unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse, der har behov for en moderat specialiseret indsats, har minimum to års praksiserfaring, der er relevant i forhold til at levere indsatser på moderat specialiseringsniveau.	Minimum halvdelen af de medarbejdere, der leverer indsatser til børn og unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse, der har behov for højt specialiseret, har minimum fire års praksiserfaring, der er relevant i forhold til at levere indsatser på højt specialiseringsniveau.
Uddannelsesmæssige kompetencer	De medarbejdere, der leverer indsatser til børn og unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse, har samlet set nødvendige grund- og efterud-	Minimum halvdelen af de medarbejdere, der leverer indsatser til børn og unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse, har nødvendige grund- og efteruddannelser	Minimum halvdelen af de medarbejdere, der leverer indsatser til børn og unge, voksne eller ældre med synsbedømmelse, har nødvendige

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
Fagmiljø	dannelser samt eventuelt videreuddannelser eller certificeringer i forhold til at levere indsatser på let specialiseringsniveau.	samt eventuelt videreuddannelser eller certificeringer i forhold til at levere indsatser på moderat specialiseringsniveau.	grund-, efter- og videreuddannelser eller certificeringer i forhold til at levere indsatser på højt specialiseringsniveau.
Samarbejdsformer	Leverandøren har kapacitet og robusthed til at levere indsatser på let specialiseringsniveau. Det indebærer dels, at leverandøren sikrer, at relevante kompetencer kontinuerligt er til stede – også ved sygdom og ferie i medarbejdergruppen, og dels, at der er mulighed for erfaringsudveksling og faglig sparring.	Leverandøren har kapacitet og robusthed til at levere indsatser på moderat specialiseringsniveau. Det indebærer dels, at leverandøren sikrer, at relevante kompetencer kontinuerligt er til stede – også ved sygdom og ferie i medarbejdergruppen, og dels, at der er mulighed for erfaringsudveksling og faglig sparring.	Leverandøren har kapacitet og robusthed til at levere indsatser på højt specialiseringsniveau. Det indebærer dels, at leverandøren sikrer, at relevante kompetencer kontinuerligt er til stede – også ved sygdom og ferie i medarbejdergruppen, og dels, at der er mulighed for erfaringsudveksling og faglig sparring.
Vidensudvikling	Leverandøren holder sig løbende opdateret i forhold til aktuel bedste viden om målgruppen i form af løbende efteruddannelse og eventuel videreuddannelse for medarbejderne, der giver medarbejderne generel viden om målgruppen.	Leverandøren holder sig løbende opdateret i forhold til aktuel bedste viden om målgruppen i form af løbende efteruddannelse og videreuddannelse for medarbejderne, der giver medarbejderne særlig viden om målgruppen.	Leverandøren holder sig løbende opdateret i forhold til aktuel bedste viden om målgruppen i form af løbende efteruddannelse og videreuddannelse samt særlige uddannelser og certificeringer for medarbejderne, der giver medarbejderne specialiseret viden om målgruppen. Leverandøren bidrager til vidensudvikling på området for synsudsættelse.
Metoder og faglige tilgange	Medarbejderne anvender metoder og faglige tilgange, der er relevante i forhold til at levere indsatser på let specialiseringsniveau til børn og	Medarbejderne anvender en række forskellige metoder og faglige tilgange, der er relevante i forhold til at levere indsatser på moderat specialiseringsniveau til børn og unge,	Medarbejderne anvender en række forskellige metoder og faglige tilgange, der er relevante i forhold til at levere indsatser på højt specialiseringsniveau til børn og unge,

	Let specialiseret	Moderat specialiseret	Højt specialiseret
Hjælpemidler og teknologi	<p>unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse.</p> <p>De medarbejderne, der leverer indsatser til børn, unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse, har kompetencer til understøtte afprøvning, implementering og anvendelse af hjælpemidler og teknologi med udgangspunkt i den enkeltes funktionsevne.</p>	<p>voksne eller ældre med synsnedsettelse, og kan løbende tilpasse metoderne i forhold til de enkelte børn og unge, voksne eller ældres specialiserede behov.</p> <p>De medarbejdere, der leverer indsatser til børn, unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse, har kompetencer til at understøtte afprøvning, implementering og anvendelse af hjælpemidler og teknologi med udgangspunkt i den enkeltes funktionsevne, samt i den kontinuerlige vurdering af samspillet mellem menneske og hjælpemiddel/teknologi</p>	<p>voksne eller ældre med synsnedsettelse, og kan løbende tilpasse metoderne i forhold til de enkelte børn og unge, voksne eller ældres mere specialiserede behov.</p> <p>De medarbejdere, der leverer indsatser til børn, unge, voksne eller ældre med synsnedsettelse, har omfattende og bred viden om eksisterende hjælpemidler og teknologi samt høje kompetencer i anvendelse, afprøvning, tilpasning og understøttelse af hjælpemidler og teknologi med udgangspunkt i den enkeltes funktionsevne, samt i den kontinuerlige vurdering af samspillet mellem menneske og hjælpemiddel eller teknologi.</p> <p>Medarbejderne skal kunne vejlede og undervise andre fagpersoner i at understøtte brugen af hjælpemidler hos personer med synsnedsettelse.</p>

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00

www.socialstyrelsen.dk

UDKAST